

Handläggare
Caroline Jevring
Telefon: 08-50820014**Till** Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsnämnd 2025-05-22

Remiss av förskola i Stockholm 2024 - Samlad rapport för förskola i Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2025/481

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått Förskola i Stockholm 2024 – samlad rapport för förskola i Stockholms stad, på remiss av kommunstyrelsen. Rapporten ska ge en övergripande nulägesbeskrivning av förskola i staden.

Rapporten inleds med ett avsnitt om förutsättningar för förskolan i Stockholms stad och är sedan uppdelad i avsnitten: systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse, förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling samt förskolans kompensatoriska uppdrag.

Stadens socioekonomiska spridning och andel legitimerade förskollärare tas upp i rapporten. Gällande systematiskt kvalitetsarbete lyfts att kvalitet kan mätas utifrån utbildningens utformning, förutsättningar samt effekter.

För att främja barns språkliga utveckling beskriver rapporten vikten av kompetensutveckling. Förskolans kompensatoriska uppdrag beskrivs utifrån ökad inskrivningsgrad, barns trygghet och orosanmälningar samt samverkan med socialtjänsten.

Stadsdelsförvaltningen ser positivt på uppdraget för ökad likvärdighet i kvalitetsarbetet. Både utformandet av undervisningen och effekter behöver bedömas. Språkutvecklande arbete är viktigt, liksom det kompensatoriska uppdraget. Det är en fortsatt utmaning att nå vårdnadshavare utifrån ökad inskrivningsgrad och det finns ett behov av stadsövergripande rutiner och mätmetoder.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd har fått Förskola i Stockholm 2024 – samlad rapport för förskola i Stockholms stad, på remiss av kommunstyrelsen. Svar ska inkomma senast den 28 maj 2025. Remissen har skickats till samtliga stadsdelsnämnder, stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden, socialnämnden, Kommunal Stockholm, Stockholms universitet, Sveriges lärare Stockholm, Sveriges Skolledare Stockholm och Södertörns Högskola.

Ärendet

Rapporten Förskola i Stockholm presenteras årligen av förskolenämnden, på uppdrag av kommunfullmäktige i syfte att ge en övergripande nulägesbeskrivning av förskola i staden. Underlag till rapporten inhämtas bland annat från samtliga stadsdelsnämnder, genom en bilaga till tertialrapport 2, utifrån särskilda anvisningar. Exempel på annat underlag är nationell statistik och uppgifter från egenkontrollen av fristående förskolor. Rapporten inleds med ett avsnitt om förutsättningar för förskolan i Stockholms stad och är sedan uppdelad i följande avsnitt:

- Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse
- Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling
- Förskolans kompensatoriska uppdrag

Varje avsnitt består av bakgrund, uppföljning för 2024 och en analys. Till rapporten finns även bilagor med fördjupande statistik.

Sammanfattning av rapportens innehåll

Förskolans förutsättningar i Stockholms stad

Rapporten beskriver den spridning utifrån socioekonomiska indexvärden som finns i staden och som direkt eller indirekt berör barn i förskola.

I december 2023 var 87,4 procent av barnen i staden inskrivna i förskolan (94,7 procent bland barn två till fem år).

Rapporten tar upp att det minskade barnantalet påverkar alla stadsdelsområden.

I staden som helhet finns en relativt hög andel legitimerade förskollärare. Barngrupper utan tillgång till legitimerad förskollärare följs upp och åtgärdas. Forskning visar att tillgången till förskollärare är en viktig faktor för god kvalitet i förskolans undervisning och utbildning, samtidigt som deltagande i förskola av god kvalitet är en viktig skyddsfaktor för barn som lever i socioekonomiskt utsatta områden. Sett över hela staden finns nu

inget samband där högt socioekonomiskt indexvärde alltid motsvarar en högre andel legitimerade förskollärare.

Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse

Det systematiska kvalitetsarbetet omfattar både kommunala mål från kommunfullmäktiges budget samt nationella mål från läroplan för förskolan. Rapporten lyfter kvaliteten i tre aspekter: process, struktur och resultat. Processkvalitet handlar om hur undervisningen och verksamheten utformas, struktur är de förutsättningar som finns (till exempel utbildad personal) och resultat är de effekter på barns lärande och utveckling som förskolans utbildning och undervisning bidrar till.

I kommunfullmäktiges budget 2024 fick förskolenämnden i uppdrag att arbeta för ökad likvärdighet i bedömningen av utbildnings- och undervisningskvaliteten i stadens förskolor, ett arbete som nu pågår. En del av det kommer vara att utveckla formen och underlagen för utvärdering på arbetslagsnivå. Syftet är att ge förskollärarna verktyg som underlättar analysarbetet och kan delge relevant information till nivåerna ovan.

Rapporten tar upp att det finns skillnader i om redovisning av kvalitet från enheter beskrivs utifrån enheten som en helhet, eller om en variation inom enheten fångas upp. Det senare möjliggör för den övergripande nivån att ta fram åtgärder och fördela resurser till specifika förskolor, utifrån behov.

Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling

Flera stadsdelsförvaltningar har tagit fram olika typer av styrdokument om språk.

Kompetensutvecklingsinsatser som syftar till att öka personalens kompetens i språkutvecklande undervisning på förskolan samt insatser för att höja personalens kunskaper i svenska språket har genomförts i olika omfattning. Vikten av kompetens, både i svenska språket och i språkutvecklande arbetssätt, lyfts.

Beskrivna effekter av kompetensutveckling i svenska språket är; stärkt språkliga förmåga samt högre självkänsla och ökat deltagande i verksamheten samt en djupare förståelse för förskolans läroplansuppdrag. Däremot går det inte att redovisa faktiska effekter på undervisningen med barnen. Flera stadsdelsförvaltningar lyfter också behovet att utbilda fler medarbetare som möter barn i svenska språket, exempelvis kockar och köksbiträden.

fokus på barns språkutveckling. Skolan ska återkoppla den senaste kartläggningen av Skolverkets material; *Hitta språket*. Förskola och skola tar, i samverkan, fram lokala handlingsplaner. Behov finns att tydliggöra riktlinjerna gällande ansvarsfördelning och utveckling av återkopplingen av *Hitta språket*.

Förskolans kompensatoriska uppdrag

Avsnittet om förskolans kompensatoriska uppdrag tar upp ökad inskrivningsgrad, socioekonomiskt tilläggsbelopp och särskilt stöd, barns rätt till trygghet utifrån tidiga insatser och orosanmälningar samt samverkan med socialtjänst och andra myndigheter.

Samtliga stadsdelsförvaltningar arbetar utifrån den nya lagen om fler barn i förskola. Relationsbyggande arbete och långsiktig samverkan mellan aktörer som möter familjer lyfts som framgångsfaktorer för ökad inskrivningsgrad. För att stödja stadsdelsförvaltningarnas arbete för ökad inskrivningsgrad behövs stadsövergripande rutiner och mätmetoder. Inskrivna barns närvaro har också lyfts. Hög och kontinuerlig frånvaro påverkar kontinuiteten i barns utbildning och kan ge negativa konsekvenser, inte minst för den språkliga utvecklingen.

Det finns fortsatt skillnader i beslut kring tilläggsbelopp för barn i behov av särskilt stöd. Det handlar om skillnader i den process som sker innan ansökan om tilläggsbelopp och om skillnader i bedömningsgrunder. Gemensamma bedömningsgrunder kan bidra till en mer likvärdig bedömning i staden.

Rapporten beskriver att förskolor ofta avvaktar med orosanmälan innan de har mer information eller innan de stämt av med arbetslaget eller rektor. Samtliga stadsdelsförvaltningar har rutiner för orosanmälningar som medarbetare känner till samt arbetar kompetensutvecklande för medarbetares förståelse för orosanmälan. Rutiner om orosanmälningar för förskolan, om när och hur anmälan ska göras, behöver förtydligas, samt skyddsrutiner för personal (det finns en viss oro att utsättas för hot efter genomförd anmälan). För att kunna förbättra analysen av orosanmälningar behövs även förbättrad metod för insamling av statistik.

Det finns ett fortsatt behov av att förstärka samverkan mellan förskola och andra myndigheter, i synnerhet socialtjänst och socialförvaltning.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Avdelning förskola.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen kommenterar rapportens innehåll samt hur det kan kopplas till förutsättningar och pågående arbete i Enskede-Årsta-Vantör.

Förskolans förutsättningar

Den socioekonomiska spridning som rapporten beskriver finns i staden finns även inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde. Stadsdelsförvaltningen har idag inga barngrupper som saknar legitimerad förskollärare. Stadsdelsförvaltningens ambition är att höja andelen förskollärare, utifrån ekonomiska förutsättningar behöver det göras på ett prioriterat sätt. Precis som rapporten tar upp, är tillgången till förskollärare en viktig faktor för god kvalitet i förskolans undervisning och utbildning, samtidigt som deltagande i förskola av god kvalitet är en viktig skyddsfaktor för barn som lever i socioekonomiskt utsatta områden. Därför bör det vara prioriterat att höja andelen i socioekonomiskt svaga områden. Stadsdelsförvaltningen instämmer i att det minskade barnantalet har stor påverkan på verksamheten.

Systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse

Stadsdelsförvaltningen anser att rapporten lyfter många viktiga aspekter av systematiskt kvalitetsarbete och nationell måluppfyllelse, och ser positivt på att förskolenämnden arbetar med uppdraget för ökad likvärdighet i bedömningen av utbildnings- och undervisningskvaliteten i stadens förskolor. Stadsdelsförvaltningen instämmer i att både utformandet av undervisningen och progression i barns utveckling behöver bedömas. Avdelning förskola arbetar utifrån frågeställningen: *Hur vet vi att den utbildning vi erbjuder ger effekt och gör skillnad för barnen?* Det är viktigt att kunna mäta vilken skillnad det gör för barnen, och utifrån det analysera hur utformandet av undervisningen antingen ledde till, eller inte ledde till, önskat resultat.

Förutsättningar för att främja barns språkliga utveckling

Stadsdelsförvaltningen instämmer i vikten av kompetensutveckling i svenska språket och språkutvecklande arbetssätt. Utbildningar i svenska språket ska fortsätta, samt den utbildning i flerspråkighet som bedrivs genom stadsdelsförvaltningens egna kursledare. Stadsdelsförvaltningen instämmer i behovet av att utbilda kockar i svenska språket. En utbildning för kockar kommer att genomföras, med start i höst, i samverkan med arbetsmarkandsförvaltningen.

När det gäller samverkan mellan förskola och skola för barns övergångar, har det fungerat olika i de olika stadsdelarna. Stadsdelsförvaltningen har, tillsammans med

utbildningsförvaltningen, sett över handlingsplanen för övergångar och tagit fram en struktur för att kontinuerligt utvärdera arbetet.

Förskolans kompensatoriska uppdrag

Förskolans kompensatoriska uppdrag är viktigt.

Stadsdelsförvaltningen instämmer i att det finns ett behov av stadsövergripande rutiner och mätmetoder för ökad inskrivningsgrad. Gällande närvaro i förskolan, har stadsdelsförvaltningen arbetat fram rutiner vid barns frånvaro samt en handlingsplan för ökad närvaro.

Stadsdelsförvaltningen instämmer i att gemensamma bedömningsgrunder för barn i behov av särskilt stöd kan bidra till en mer likvärdig bedömning i staden.

Arbetet med orosanmälningar är viktigt. Det är ett arbete som behöver pågå hela tiden, medarbetare behöver bli påminda om vikten av att göra orosanmälningar och föra diskussioner om vilka signaler som bör leda till en anmälan. I det arbetet ingår också en bra samverkan med socialtjänsten.

Jämställdhetsanalys

Jämställdhet lyfts kort i rapporten, utifrån skillnader i svaren på förskoleundersökningen mellan vårdnadshavare till flickor och pojkar. Jämställdhet skulle med fördel kunna belysas i fler delar av rapporten.

Barnrättsperspektiv

Rapporten belyser mycket som är viktigt ur ett barnrättsperspektiv. Förskolans förutsättningar och kvalitet är viktigt för barns utbildning, och i linje med barnkonventionens artikel 28 om barns rätt till utbildning. Även barns språkutveckling är viktig för barns utbildning, både i förskolan och för den fortsatta utbildningen. Förskolans kompensatoriska uppdrag handlar om att fler ska få tillgång till utbildningen i förskolan genom ökad inskrivningsgrad samt att alla ska kunna tillgodogöra sig utbildningen, till exempel genom insatser för barn i behov av särskilt stöd. Det kompensatoriska arbetet går även i linje med barnkonventionens artikel 6 om barns rätt till liv, överlevnad och utveckling.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Karin Åberg
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Framställan – Förskola i Stockholm 2024. Samlad rapport för förskola i Stockholms stad, 2025-03-25
2. Förskola i Stockholm 2024

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2025-05-08
Karin Åberg, Avdelningschef	2025-05-08